

AMBROZIJSKI PODLUBNIK (*Xylosandrus germanus* [Blanford, 1894]) NA VINSKI TRTI (*Vitis vinifera* L.)

Domen BAJEC¹, Karmen RODIČ², Andreja KAVČIČ³, Franci BAMBIČ⁴,
Andreja PETERLIN⁵

^{1, 2, 4, 5} KGZS – Zavod Novo mesto, Služba za varstvo rastlin, Novo mesto

³ Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za varstvo gozdov, Ljubljana

IZVLEČEK

Ambrozijski podlubnik je polifagna invazivna tujerodna vrsta, ki je bila zabeležena na prek 200 vrstah lesnatih rastlin. V Sloveniji je bil prvič ugotovljen v letu 2000. Za kmetijsko pridelavo je bil do sedaj nevaren zaradi nagnjenosti do sadnih vrst. V letu 2019 smo v Službi za varstvo rastlin na KGZS – Zavodu Novo mesto prvič zabeležili tudi lokaliziran napad na vinski trti. Vzorec iz vinograda na Trški gori pri Novem mestu je bil potrjen na Gozdarskem inštitutu Slovenije. Druga lokacija napada je bila v večjem obsegu v letu 2020 zabeležena na vinorodnih legah pri Šentrupertu. Na trtah so znamenja napada slabo opazna, saj lubje zelo zastira črvino. Poškodovano tkivo se v večini primerov hitro prerašča in trs uspešno prenese gostoto podlubnikov, ki bi sicer rastlino pokončala. Odmirati začne šele, ko ga hkrati naseli več deset osebkov podlubnikov. Skrbi nas prihodnja dinamika širjenja in naraščanje škode na vinski trti.

Ključne besede: ambrozijski podlubnik, vinska trta, invazivne vrste, *Xylosandrus germanus*

ABSTRACT

BLACK TIMBER BARK BEETLE (*Xylosandrus germanus* [Blandford, 1894]) ON GRAPEVINE (*Vitis vinifera* L.)

Black timber bark beetle is a polyphagous, invasive species that has been recorded on over 200 woody plants. In Slovenia it was first identified in 2000. Until now it has been dangerous for agricultural production due to its tendency towards fruit tree species. In 2019, the Plant Protection Service at KGZS - Novo mesto Institute for the first time recorded also localized attack on grapevine. The sample from the vineyard on Trška gora near Novo mesto was confirmed at The Slovenian Forestry Institute. The second location of the attack was recorded on a larger scale in 2020 at the wine-

¹ mag. agr. znan., univ dipl. inž. agr., Šmihelska c. 14, SI-8000 Novo mesto, e-pošta: domen.bajec@kgzs-zavodnm.si

² mag. agr. znan., univ dipl. inž. agr.; prav tam

³ dr., Večna pot 2, SI-1000 Ljubljana

⁴ Šmihelska c. 14, SI-8000 Novo mesto

⁵ dipl. inž. agr. in hor., prav tam

growing sites near Šentrupert. On vines, the signs of attack are poorly visible, as the bark greatly conceals the holes. In most cases, the damaged tissue grows quickly and the cane successfully tolerates the density of beetles that would otherwise kill the tree species. It begins to die only when it is inhabited by dozens of beetles at the same time. We are concerned in the future dynamics of spreading and increasing damage to the grapevine.

Key words: ambrosia beetle, grapevine, invasive alien species, *Xylosandrus germanus*

1 UVOD

Ambrozijski podlubnik izvira iz območja vzhodne Azije. Kot izrazito polifagna vrsta napada prek dvesto drevesnih vrst in grmovnic. Pogosto je bil zabeležen tudi na sadnih vrstah: kostanju, jablani, orehu in leski. V Sloveniji je bil prvič potrjen leta 2000 na Primorskem, po letu 2008 je bil opažen še v drugih predelih. V Evropi je bil na vinski trti opisan leta 2007 v Nemčiji in leta 2019 v Italiji.

2 MATERIALI IN METODE

2.1 Prva najdba in prepoznavanje škodljivega organizma

Na propadanje napadenih trt nas je v začetku marca 2019 opozoril lastnik vinograda. Ogled in odvzem vzorca za uradno analizo smo opravili 08.03.2019. Lokacija najdbe je na Trški gori pri Novem mestu.

Da gre v vinogradu za napad hroščev iz poddružine Scolytinae, je bilo razvidno ob ogledu lokacije. Na trsih je bilo opaziti suho lubje, ki je bilo deloma že odstranjeno. Pod lubjem so bile vidne izvrtine. Za natančno določitev povzročitelja smo odvzeli vzorec in ga poslali v analizo v Laboratorij za varstvo gozdov na Gozdarskem inštitutu Slovenije.

2.2 Druga najdba

Drugo najdbo smo zabeležili 07.08.2020 v bistveno večjem obsegu v vinogradu na Zadragi pri Šentrupertu.

3 REZULTATI

Lokacija prvega napada, odkritega na Trški gori pri Novem mestu v 2019, je bila lokalizirana na koordinatah: Y D96(m): 514741; X D96(m): 77992. Napadenih je bilo od 15 do 20 trt, nekaj jih je lastnih posekal in uničil že leto prej. Poškodovani trsi so imeli večjo gostoto izvrtin (tudi prek 50 na rastlino). Na okoliških parcelah znamenj napada nismo našli.

Drugi napad je bil zabeležen leta 2020 v vinogradu na Zadragi pri Šentrupertu. Tu so bile poškodbe vidne v večjem obsegu na lokaciji s koordinatami: Y D96(m):

505748; X D96(m): 94474. Napadenih je bilo nekaj sto trt. Lastniki so precejšnje število propadlih trsov posekali leto prej.

3.1 Znamenja napada na vinski trti

Izvrtnine, ki jih povzroči ambrozijski podlubnik, merijo v premeru 1 mm. Napadene trte so v vinogradu pred nastopom zaključne faze propadanja težko prepoznane. Suho lubje, ki se lušči in odstopa od debla, zakriva pogled na izvrtnine v lesu. Črvina na izvrtninah ni bila opazna. Smo pa na trsih z veliko gostoto izvrtnin opazili obilnejše izločanje rastlinskega izcedka. Napadena trta navzven ne kaže opaznejših znamenj propadanja. Listje in poganjki so bujni. Propad nastopi hitro.

4 RAZPRAVA IN SKLEPI

Prizadeti trsi se na napade ambrozijskega podlubnika odzivajo s preraščanjem rogov. Za razliko od drevesnih gostiteljskih rastlin, se vinska trta kot ovijalka opazno aktivneje brani s tvorbo kalusa, ki prerašča fizične poškodbe ob izvrtavanju rogov. Zarastline smo opazili pri večini vitalnih trt.

414

Slika 1: Izvrtnine ambrozijskega podlubnika merijo v premeru 1 mm. Na vinski trti so težko opazne, saj jih zakriva suho lubje.

415

Slika 2: Na starem lesu se vidi tvorba rogov v lesu. Pričakovali bi, da bodo na napad bolj dovzetne šibkejše in oslabele rastline (npr. okužene z glivičnimi boleznimi lesa vinske trte), a to ni pravilo. V primeru obeh najdb je bil delež zdravih, vitalnih rastlin primerljiv z deležem zaradi bolezni oslabele rastlin. Hkrati smo beležili, da hitreje odmirajo predhodno poškodovani, oz. trhli trsi.

Slika 3: Pri večini napadenih trt se obilno izloča gost rastlinski izloček.

5 LITERATURA

- Contarini, M., Vannini, A., Giarruzzo, F., Faccoli, M., Morales-Rodríguez, C., Rossini, L., Speranza, S. 2020. First record of *Xylosandrus germanus* (Blandford) (Coleoptera: Curculionidae, Scolytinae) in the Mediterranean scrubland in Southern Italy, and its co-presence with the co-generic species *X. compactus* (Eichhoff) and *X. crassiusculus* (Motschulsky). Bulletin OEPP/EPPO Bulletin 50(2)
- Hauptman, T., Pavlin, R., Jurc, M. 2018. Ambrozijski podlubnik (*Xylosandrus germanus*). Gozdarski vestnik, 76, 5/6: 3-4
- Spletna objava Acta Silvae et Ligni: Pajek, L., Hauptman, T., Jurc, M. 2020. Spremljanje tujerodnih ambrozijskih podlubnikov: tudi doma izdelane pasti so lahko učinkovite. Acta Silvae et Ligni [na spletu]. 122: 43–52. <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=136855&lang=slv> (15.12.2021)
- Spletna objava MDPI: Ruzzier, E.; Prazaru, S.C.; Faccoli, M.; Duso, C. 2021. *Xylosandrus germanus* (Blandford, 1894) on Grapevines in Italy with a Compilation of World Scolytine Weevils Developing on Vitaceae. Insects 2021, 12, 869. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8537647/pdf/insects-12-00869.pdf> (15.12.2021)
- Spletna podatkovna baza CABI: <https://www.cabi.org/isc/datasheet/57237> (15.12.2021)
- Spletna podatkovna baza EPPO: <https://gd.eppo.int/taxon/XYLBGGE> (15.12.2021)
- Spletni portal Varstvo gozdov Slovenije: <https://www.zdravgozd.si/prirocnik/zapis.aspx?idso=526>